

sen står i centrum för analysen. Ett svep över referenslistorna visar att de tre mest frekventa referenserna är Sara Ahmed, Martin Heidegger och Brian Massumi. Jag vill avsluta denna i huvudsak berömmande recension (jag uppskattar verkligen boken) med en reflektion kring ett perspektiv på affekt som jag tycker man missar, och det är just Massumi som föranleder denna min anmärkning. När jag läser Massumi tar jag fasta på hans påpekande att affekt inte är synonymt med känsla. Affekt är (också) intensitet, så att säga i eget namn. Det är den poststrukturalistiska dimensionen av begreppet jag tycker underkommuniceras i boken. Affekt behandlas i *Sensitive Objects* i princip uteslutande som ett epistemologiskt begrepp, men Massumi pekar även på begreppets ontologiska aspekter. Känslor är viktigt att undersöka, ingen tvekan om det, men affekt kan vara så mycket mer och handlar inte bara om människor. Affekt kan också ses som en immateriell kraft som reglerar vad kroppar kan göra. Affekt är det som håller ihop och har kapacitet att förändra. Affekt kan förstås som något som uppstår mellan delarna som helheten består av. En sådan användning av begreppet uppmärksammar mellanrummen och vad som händer där, inte bara det som händer mellan människorna och tingen, utan även det som händer mellan tingen.

Massumi liknar affekt vid ett slags begär som uppstår i och genom interaktionen mellan delarna som bygger helheten. Begäret, i den här mer posthumanistiska tolkningen, finns varken före eller kan sägas vara frikopplat från delarna och det kan bara iaktas via kopplingarna det effektuerar, i och genom det utfall som interaktionen resulterar i. Begäret eller affekterna växer, enligt Deleuze och Guattari som hade kunnat berika analyserna i boken, tillsammans med och mellan delarna. Affekt i deras mening är en positiv, i betydelsen egen verkande kraft, fristående från delarna, men den existerar ändå inte utanför sammanhanget. Likt gravitationen är affekt för Deleuze och Guattari något som händer mellan och som påverkar delarna ömsesidigt, inte bara något som händer i och kan undersökas genom att studera människor. Jag vill dock inte anklaga boken för att den saknar något, vill

bara påpeka att det finns mer att hämta från begreppet man valt att samlas kring.

Eddy Nehls, Trollhättan

Tillämpad kulturteori. Jenny Gunnarsson Payne & Magnus Öhlander (red.). Studentlitteratur, Lund 2017. 377 s. ISBN 978-91-44-11070-7. Lärarhandledning kan laddas ner från förlaget, https://www.studentlitteratur.se/fileaccess/private/fid53351/produkt/39049_kulturteori/tillampad_kulturteori_lararhandledning.pdf

Antologin *Tillämpad kulturteori* vill fylla behovet av en samlad och övergripande introduktion av teorier och perspektiv av relevans för samtida svensk etnologi och kulturforskning. Teorierna och perspektiven inte enbart introduceras utan syftet är att också ge exempel på hur de tillämpats i konkreta analyser. Tanken är att boken ska vara flexibel och möjlig att använda i olika slags kurser och för skilda syften och den har försetts med en Lärarhandledning som kan laddas ner på förlagets hemsida. Boken vill hjälpa studenter att ”tänka om teorier, bena upp dem, analysera, kritisera och använda dem”. Redaktörerna uppmanar studenterna att vara ”respektfullt respektlösa” mot teorier – mot teorier i allmänhet men särskilt mot för tillfället banbrytande teoretiker.

Boken innehåller 17 teorikapitel om ca 20–25 sidor, det vill säga relativt omfattande texter. Urvalet av teorier och perspektiv har gjorts utifrån vad redaktörerna funnit relevant för dagens svenska etnologiska kulturforskning. Vilka teorier och perspektiv finns då representerade i antologin? Följande kapitelnamn återfinns: Kulturhistoria (Marie Steinrud), Minne (Florence Fröhlig), Fenomenologi (Karin Högström), Interaktionism (Magnus Öhlander), Marxism i etnologisk forskningspraktik (Mats Lindqvist), Struktureringsteorin (Ann Runfors), Kapital, habitus och fält (Helena Pettersson, Katarzyna Wolanik Boström & Magnus Öhlander), Från

strukturalism till poststrukturalism (Jenny Gunnarsson Payne & Magnus Öhlander), Genusperspektiv och feministisk teori (Gabriella Nilsson), Folkloristisk narrativ analys (Ulf Palmfelt), Ritual och ritualisering (Owe Ronström), Från politisk diskurst teori till etnologiska diskursanalyser (Jenny Gunnarsson Payne), Postkoloniala studier (Linda Berg), Etnicitet, ras och vithet (Tobias Hübinette & Oskar Pripp), Queerteori (Ingeborg Svensson) samt Posthumanistiska perspektiv (Michell Göransson).

Jag har inte granskat de enskilda kapitlens innehåll, huruvida de gör en "korrekt" beskrivning av sitt ämne, utan fokuserar det pedagogiska upplägget. Texterna håller generellt en mycket god kvalitet, har en hög teoretisk nivå, är pedagogiskt upplagda och begrepp förklaras och sätts in i sina sammanhang. Författarna är främst etnologer som är experter på sina områden så till vida att de själva tillämpat teorierna i sina avhandlingar eller i andra texter. Vissa texter är mer lättillgängliga än andra, en iakttagelse som till viss del kan ha att göra med recensentens kunskapsnivå.

Bredden och mångfalden av teorier och perspektiv speglar väl etnologins mångteoretiska ansatser. Ett problem som lyfts fram av redaktörerna är att kulturteoretiska perspektiv utvecklas över tid och inspirerar till en mångfald tolkningar och att de i empiriska studier ofta modifieras och blandas med varandra. Kulturteorier är inte statiska utan föremål för ständig omförhandling. För att ytterligare exemplifiera denna process innehåller varje teoretiskt avsnitt också lästips på tillämpning samt tips på en eller flera originaltexter, som föreslås läsas parallellt.

Ett genomgående tema i boken är relationen mellan "äldre" och "nyare" teorier. Det är viktigt att förmedla till studenter, framhåller redaktörerna, att nyare teorier bygger vidare på tidigare tankegodis och att varje teoretisk "vändning" formuleras i relation till historiska och samtida teoretiska debatter. Vidare understryks att kulturforskare ofta kombinerar flera teorier, vad som brukar kallas teoretisk eklekticism. Vilka teorier och perspektiv som till syvende och sist blir relevanta avgörs av en studies kunskapsmål, frågeställningar och empiri.

Ett annat tema som lyfts fram i lärarhandledningen är tröskelbegrepp, det vill säga vissa teoretiska begrepp som är svårare att lära sig än andra. Vad betyder diskurs? Kan kultur betyda vad som helst? Och vad menas med makt i Foucaults texter? Tröskelbegrepp skiljer sig från "nyckelbegrepp" genom att förståelsen av dem är viktiga för att komma vidare i lärandeprocessen. Andra tröskelbegrepp som lyfts fram är genus, queer, ras, klass och materialitet. Tröskelbegreppen kan definieras på olika sätt i olika discipliner, vilket ibland är förvirrande för studenterna. Att lära sig tröskelbegrepp är enligt den pedagogiska forskningen något som måste få ta tid, men som är nödvändigt för att studenten skall komma vidare i sin lärandeprocess. De teoretiska texterna innehåller många begrepp som är svåra och måste diskuteras i sina sammanhang för att kunna förstås och användas. I några fall kan jag tycka att författarna i sina texter redovisar väl många begrepp, begrepp som inte är nödvändiga för förståelsen eller tillämpningen.

Studenterna skall vidare med hjälp av boken lära sig att reflektera kring grundläggande frågor såsom: Vad är ett teoretiskt begrepp? Vad menas med en tes, och vad är en teoretisk modell? Empiri? För att lära studenterna detta bifogas i Lärarhandledningen en "Liten hjälpreda om teori och dess tillämpning" som en extra pedagogisk resurs. Den förväntas läraren diskutera tillsammans med studenterna. I hjälpredan redogörs för bland annat innebörden av kunskapsmål, syfte, problemområde, frågeställningar, empiri, tes, modell, hypotes och så vidare.

Lärarhandledningen bygger på redaktörernas egna erfarenheter av att undervisa om kultur och kulturteori och innehåller många goda och handfasta råd. Många av råden är till synes självklara för en rutinerad lärare, men ändå nödvändiga att formulera för att synliggöra – och föra vidare till nyblivna lärare. *Tillämpad kulturteori* är en imponerande övergripande introduktion och veterligen den enda etnologiska läroboken som försöker förmedla avancerad teori och dess tillämpning på ett pedagogiskt och begripligt sätt. Boken behövs, verkligen, och fyller ett stort behov!

Inger Lövkrona, Lund